REDEMOS

RECONFIGURING EU DEMOCRACY SUPPORT. TOWARDS A SUSTAINED DEMOS IN THE EU'S EASTERN NEIGHBOURHOOD

Кароткі агляд палітыкі 1

Тэндэнцыі і мадэлі спрыяння дэмакратыі ў краінах усходняга суседства ЕЗ у перыяд з 2005 па 2022 год

Марына Рабіновіч і Стывен Кімел

красавік 2025

Funded by the European Union

The REDEMOS project has received funding from the European Union’s Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101061738. The Associated Partner University of Surrey has received funding from UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government’s Horizon Europe funding guarantee under grant number 10040721. The Associated Partner University of St. Gallen has received funding from the Swiss State Secretariat for Education, Research and Innovation (SERI). Views and opinions expressed are, however, those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union, UKRI and SERI. Neither the European Union nor UKRI or SERI can be held responsible for them.

Агульная пастаноўка пытання

За апошнія пяць гадоў аб'ём афіцыйнай дапамогі з мэтай развіцця (ODA /АДР), якая прадстаўляецца шасці краінам, што мяжуюць на ўсходзе з ЕЗ, няўхільна рос. Аднак ЕЗ і яго дзяржавы-члены, якія з'яўляюцца у сукупнасці найбуйнейшымі ў свеце донарамі АДР, сутыкаюцца з цяжкасцямі ў эфектыўнай каардынацыі дапамогі з-за шматлікасці донараў і адрознення ў іх прыярытэтах. Забеспячэнне ўзгодненасці дапамогі ў развіцці дэмакратыі асабліва складанае, улічваючы супярэчлівы характар самай дапамогі развіццю дэмакратыі, які змяншае ўплыў Расіі ў гэтым рэгіёне. Эфектыўнае кіраванне дапамогай у развіцці дэмакратыі патрабуе агульнага разумення мадэляў дэмакратыі і яе ўзаемасувязі з такімі сумежнымі канцэпцыямі, як правы чалавека, вяршынства закона і гендарная роўнасць.

З мэтай лепшага разумення гэтых праблем, даследчая група REDEMOS прааналізавала мадэлі фінансавання дэмакратыі ў краінах усходняга суседства ЕЗ на аснове набору даных, што ахоплівае 1474 праекты спрыяння дэмакратыі за перыяд з 2005 па 2022 год. Ён уключае паказнікі ўнёску ад інстытутаў ЕЗ (184,25 млн. дал. ЗША), дзяржаў-членаў ЕЗ (146,62 млн. дал. ЗША), ЗША (139,07 млн. дал. ЗША) і міжнародных арганізацый (26,33 млн. дал. ЗША). Аналіз класіфікуе дэмакратыю па шасці мадэлях: электаральнай, ліберальнай, партысіпацыйнай, эгалітарысцкай, міратворчай і феміністкай, а таксама разглядае фінансаванне праектаў у вобласці належнага кіравання, правоў чалавека і вяршынства закона.

Вынікі падкрэсліваюць патрэбу паляпшэння каардынацыі донараў, стандартызаванай справаздачнасці і пастаяннага ўзаемадзеяння ў прыярытэтных абласцях для максімальнага павышэння эфектыўнасці дапамогі дэмакратыі ў суседніх з ЕЗ краінах на ўсходзе.

Ключавыя высновы

- Аналіз дапамогі дэмакратыі ўскладняецца **аднаго стандарту для назваў і апісанняў праектаў у Бібліятэцы АЭСР.** Улічваючы, што справаздачнасць ЕЗ і дзяржаў-членаў адрозніваецца супярэчлівасцю, гэта акалічнасць пагаршае праблему. Тым часам як некаторыя праекты дэманструюць выразнае разуменне фінансаваных мер, у іншых прыведзена іх расплывістае апісанне або апісанне зусім адсутнічае, што ўскладняе для даследнікаў і палітыкаў ацэнку актуальнасці і эфектыўнасці праектаў.

- **Фінансаванне дапамогі дэмакратыі ў краінах на ўсходняй мяжы ЕЗ значна ўзрасло з 2005 па 2022 год:** дапамога ЕЗ дасягнула піка ў 2015 годзе і склала 23,7 мільёна дал. ЗША, дапамога дзяржаў-членаў ЕЗ дасягнула рэкордна высокага ўзроўню ў 2021 годзе пры агульнай суме 22,2 мільёна дал. ЗША, а дапамога ЗША, што складала 20,3 мільёна дал. ЗША, была самай высокай у 2020 годзе. Такі прагрэс стварае магчымасці пашырэння ініцыятыў, аднак, у той жа час, і праблемы ў плане каардынацыі донараў, паколькі змена прыярытэтаў фінансавання і розніца ў мадэлях дэмакратыі патрабуюць палепшанага ўзгаднення каб пазбегнуць дублявання і максімізацыі рэзультату.

- Нягледзячы на агульную колькасць праектаў спрыяння дэмакратыі ў краінах усходняга суседства у перыяд з 2005 па 2022 год, што перавышае 1000 праектаў, толькі 65 з іх атрымалі фінансаванне, што перавышае 1 мільён дал. ЗША. **Большасць гэтых праектаў былі кароткатэрміновымі і фрагментарнымі, пры выяўленай нястачы пераемнасці, у прыватнасці ў кантэксце электаральнай і феміністкай мадэляў**. Гэта выклікае сумневы ў доўгатэрміновай перспектыве іх уплыву і засцярогі ў патрэбы пастаяннага ўзаемадзеяння, што выходзіць за рамкі электаральных цыклаў і мер крызіснага ўмяшальніцтва.

- Нягледзячы на шырокі спектр мадэляў выбарчай дэмакратыі, уключаючы выбарчае права, фінансаванне партый, выкарыстанне сродкаў масавай інфармацыі, маніторынг выбараў і інстытуцыйныя магчымасці, **фінансаванне ЕЗ і дзяржавамі-членамі ЕЗ падтрымкі выбараў у краінах усходняга суседства паміж 2005 і 2022 гадамі было мінімальным і рэдка перавышала 1 мільён дал. ЗША ў год.** Некалькі заўважных успляскаў былі звязаны пераважна з выбарамі ва Украіне, што патрэбу актыўнейшага ўзаемадзеяння, у прыватнасці, у супрацьве ўмяшанню Расіі ў выбары.

- Аналіз **дапамогі ЕЗ развіццю дэмакратыі** выяўляе складаны, шматмадэльны ландшафт фінансавання, што балансуе паміж стратэгічным і рэакцыйным падыходамі, калі донары адаптуюцца да палітычных падзей, адначасова доўгатэрміновае ўзаемадзеянне згодна розным мадэлям дэмакратыі.

Рэкамендацыі па палітыцы

На аснове эмпірычнага аналізу ўсіх 1474 праектаў, зарэгістраваных у Бібліятэцы АЭСР за перыяд 2005-2022 гадоў, REDEMOS прапануе наступныя рэкамендацыі ў сферы палітыкі:

- **Увядзенне** адзіных стандартаў аб'ёму даных па рэалізаваных ЕЗ і дзяржавамі-членамі ЕЗ праектах дапамогі дэмакратыі, звесткі аб якіх падлягаюць унясенню ў бібліятэку АЭСР, а таксама іх класіфікацыі.
- **Забеспячэнне** большай узгодненасці прыярытэтаў фінансавання і лепшай каардынацыі сутнасці праектаў спрыяння развіццю дэмакратыі паміж ЕЗ, яго дзяржавамі-членамі і іншымі суб'ектамі, дзеючымі у краінах, размешчаных на ўсходняй мяжы ЕЗ.
- **Узмоцненае** залучэнне ЕЗ і дзяржаў-членаў ЕЗ у выбарчую мадэль у краінах усходняга суседства ЕЗ, у прыватнасці для павышэння іх устойлівасці да лічбавых пагроз выбарчага працэсу.
- **Даследаванне** магчымасцяў для ЕЗ і дзяржаў-членаў ЕЗ у сферы забеспячэння неперапыннасці дапамогі дэмакратыі, асабліва калі па ацэнках такое забеспячэнне спрыяе павышэнню эфектыўнасці і ўплыву мер падтрымкі.
- **Разгляд** дзейнасці шматлікіх зацікаўленых бакоў у падтрымцы дэцэнтралізацыі і пашырэнні мясцовых правоў і магчымасцяў ва Украіне па праграме «U-LEAD з Еўропай» як патэнцыйнай мадэлі доўгатэрміновай падтрымкі прыярытэтных рэформаў у краінах усходняга суседства ЕЗ і за іх межамі.
- **Устрыманне** ад разгляду доўгатэрміновасці і неперапыннасці як імператываў для ўдзелу ЕЗ і дзяржаў-членаў ЕЗ у краінах усходняга суседства ЕЗ, з выкарыстаннем ацэнкі партфеля для вызначэння актуальнасці і патэнцыйнага ўнёску праектаў у доўгатэрміновай перспектыве.

Поўнае даследаванне – **праграмны дакумент REDEMOS: Тэндэнцыі, мадэлі і каардынацыя дапамогі ЕЗ, дзяржаў-членаў і міжнародных арганізацый краінам на ўсходняй мяжы ЕЗ** – даступна па спасылцы: https://redemos.eu/resources/publications/policy-papers/

REDEMOS: REconfiguring EU DEMOcracy Support.
Towards a sustained demos in the EU's Eastern Neighbourhood
REDEMOS- 101061738
HORIZON-CL2-2021-DEMOCRACY-01-04

Dr Mădălina Dobrescu, NTNU
info@redemos.eu

redemos.eu @REDEMOS_eu REDEMOS Horizon Europe Project